

2 Izkoristimo izkušnje, ustvarjamo znanje

Agnes Borsig, Michael Kriszan, Dr. Birte Sprenger

Več kot polovica prebivalstva 25 držav članic EU živi na podeželju, ki skupno zajema okoli 90 % celotnega ozemlja Evropske unije¹. Neprestane kmetijske strukturne spremembe in vedno močnejši demografski preobrat že danes postavljajo podeželje Evropske unije pred velike izzive. Predvsem pomanjkanje delovnih mest izven kmetijstva in pomanjkanje poklicnih perspektiv sili mlade, dobro izobražene ljudi v to, da zapuščajo podeželje in se selijo v gospodarsko privlačnejša področja.

Spričo kmetijskih strukturnih sprememb postaja gospodarska situacija vse težja tudi za kmete. Da bi si zagotovili obstoj, je veliko kmetov prisiljenih v iskanje novih alternativnih dohodkov, kot je na primer neposredno trženje kmetijskih izdelkov,

ali ponudba turističnih storitev (kavarna na kmetiji, kmečki turizem itd.).

Z aktualnimi razpravami o energetskih krogotokih in globalnem segrevanju se v medijih vedno znova pojavljajo gesla kot so „Energija s polja“, „Kmetijstvo ustvarja energijo“, „Mi žanjemo energijo – od kmeta do energetika“, „Tok s kmetije“ ali „Kmet kot elektrarnar“, ki kažejo na to, da se tukaj kmetijstvu odpira področje nalog, ki je usmerjeno v prihodnost, a vsekakor ni novo.

V nekaterih regijah Evropske unije, kot na primer na Danskem, v Nemčiji in Avstriji, številni kmetovalci delujejo kot tako imenovani energetiki in proizvajajo tako surovine za pridobivanje energije, kot tudi energijo samo. S tem pa ne le izboljšajo svojo lastno ekonomsko situacijo, temveč tudi aktivno

prispevajo k varstvu okolja in k izboljšanju regionalnega ustvarjanja vrednosti. Na primer v regiji Zgornja Avstrija, kjer se okoli 13 % potrebe po energiji pokrije z biomaso, zaradi energetskega koriščenja biomase več kot 1,5 milijard evrov kupne moči, ki bi se jih sicer porabilo za uvoz fosilnih energentov, ostane v deželi in tam prispeva k ustvarjanju vrednosti. Pridelovanje ter energetske koriščenje surovin, ki ponovno zrastejo, ustvarja pozitivne učinke na regionalni razvoj, kar je vodilo do tega, da je to področje postalo središče interesa in tudi podpor Evropske komisije. To se kaže na primer s sprejetjem Akcijskega načrta za biomaso² ter z vsebinsko usmeritvijo „Strateških smernic Skupnosti za razvoj podeželja 2007-2013“, v katerih je poudarjen pomen kmetijstva in gozdarstva za razvoj obnovljivih virov energije ter njihov vpliv na diverzifikacijo podeželskega gospodarstva.

Tudi naraščajoče število projektov, ki jih podpira EU, in ki se tematsko osredotočajo na razvoj obnovljivih virov energije na podeželju, priča o pomenu, ki ga je ta tema dosegla na evropski ravni.

¹ Urad za publikacije Evropskih skupnosti (2004): Fact Sheet – Nove perspektive za razvoj podeželja v EU. Luxemburg.

² Komisija Evropskih skupnosti (2005): Akcijski načrt za biomaso. KOM (2005) 628 final.

Akcijski načrt za biomaso Evropske unije

Energija je ključnega pomena za Evropo, saj ji pomaga pri doseganju ciljev, kot so rast, delovna mesta in trajnost. Visoke cene nafte ponazarjajo vse večjo odvisnost Evrope od uvožene energije.

Unija se mora na ta izziv odzvati odločno. Osrednjo vlogo, ki jo ima energetska politika pri reševanju izzivov, s katerimi se srečuje Evropa zaradi globalizacije, so potrdili vodje držav in vlad Unije na neformalnem vrhu v Hampton Courtu oktobra 2005.

Ob upoštevanju tega Komisija trenutno izvaja temeljit pregled svoje energetske politike. [...] Bistveni elementi te politike so potreba po zmanjšanju povpraševanja po energiji, večja raba obnovljivih virov energije glede na možnosti domačega pridobivanja in njihovo trajnost, razvejanost virov energije in večje mednarodno sodelovanje ob istočasnem povišanju gospodarske rasti. Ti elementi lahko Evropi pomagajo, da zmanjša svojo odvisnost od uvožene energije, poveča trajnost in spodbuja rast ter ustvarja delovna mesta. [...]

Komisija se je v Sporočilu o deležu obnovljive energije v Evropski uniji iz leta 2004 zavezala, da bo izdelala akcijski načrt za biomaso, v katerem bo poudarila potrebo po usklajenem pristopu k politiki biomase. Sporodni Svet iz leta 2004 je povzel, da je povečana raba obnovljive energije bistvenega pomena zaradi „okoljskih razlogov in razlogov konkurenčnosti“, medtem ko je Evropski parlament pred kratkim poudaril, „da ima biomasa veliko prednosti v primerjavi z običajnimi viri energije kot tudi nekaterimi drugimi obnovljivimi energijami zlasti zaradi nizkih stroškov, manjše odvisnost od kratkoročnih vremenskih sprememb, spodbujanja regionalne gospodarske strukture in zagotavljanja nadomestnih virov prihodkov za kmete“.

Ta akcijski načrt določa ukrepe za povečanje razvoja energije iz lesne biomase ter biomase odpadkov in poljščin, ki bo oblikoval tržno zasnovane spodbude za njeno uporabo in odstranil ovire za razvoj trga. Na ta način lahko Evropa zmanjša svojo odvisnost od fosilnih goriv in emisije toplogrednih plinov ter spodbuja gospodarsko dejavnost v podeželskih območjih.

Vir: Komisija Evropskih skupnosti (2005): Akcijski načrt za biomaso. KOM (2005) 628 final.

Mreže kot medij za izmenjave izkušenj in prenos znanja

Pojem mreže je geslo, ki je vedno bolj moderno, saj velja kot krovni pojem tako za materialne kot nematerialne oblike povezovanja.

V materialnem smislu z mrežami povezujemo fizične oz. tehnične povezave infrastrukturne narave, kot so na primer ceste in železniške proge ter cevovodi pa tudi optični kabli.

V nematerialnem smislu pa gre za socialne, komunikacijske in organizacijske mreže, ki nastanejo z odnosi med ljudmi, slednji pa jih tudi zaznamujejo.

Obe obliki mreženja služita prenosu in izmenjavi vrednot, bodisi fizičnih ali nematerialnih in neformalnih.

„Ljudje, skupnosti in regije Evrope so medsebojno povezani prek socialnih vezi. Te vezi so nastale s skupnimi projekti, delovnimi odnosi in/ali prijateljstvi. Evropski kooperacijski programi, kot na primer INTERREG, prispevajo k izgradnji in dolgoročnem ohranjanju socialnih mrež v celi Evropi.“ [INTERREG IIIC East JTS (izd.) (2006): Networks of Interregional Co-operation. Dunaj]

Vizualno bi si lahko nematerialne mreže predstavljali kot veliko ribiško mrežo, v kateri ljudje, ustanove ipd. tvorijo vozle mreže in so medsebojno povezani z nitmi. Čim več niti izhaja iz vozla, močnejše je vozle vpet v mrežo.

Mreže označujejo recipročnost (vzajemnost, pri kateri se posamezni udeleženci zanašajo na to, da nihče ne bo imel dolgoročno enostranske koristi v breme drugega/drugih), interdependenca (medsebojna odvisnost), nepovezana sklopitev (vsak udeleženec ostane neodvisen) ter majhen pomen moči z večinoma kompleksno strukturo moči.

Za uveljavitev dolgoročne, produktivne mreže je bistveno stremenje k stabilni, učinkoviti in raznoliki mreži. Produktivne mreže povezujejo doslej med seboj nepovezane udeležence. S tem ustvarijo predpogoje za prenos informacij. Zmanjšujejo negotovost in tveganje, saj omogočajo in lajšajo komunikacijo in izmenjavo znanj. To lahko vodi do spremenjenega zaznavanja problemov, kateremu sledi rešitev problema.

Čeprav število pobud v zvezi z bioenergijo na evropskem podeželju stalno narašča, pa je potencial za ukrepanje še vedno velik. Predvsem v desetih novih državah članicah Evropske unije ta potencial ni izkoriščen, čeprav je ravno tu velik del podeželja še močno povezan s kmetijstvom, poleg tega pa se kažejo izrazite strukturne slabosti. V prihodnost usmerjeni koncepti in strategije za trajnostni regionalni razvoj imajo tukaj prav poseben pomen.

S programom INTERREG IIIC je Evropska unija za obdobje 2000-2006 pripravila poseben podporni instrument, ki „krepi inovacijsko moč in konkurenčnost evropskih regij tako, da pospešuje širjenje in prenos znanja in izkušenj o regionalnih politikah, instrumentih ter razvojnih strategijah in s tem podpira razvoj regij na področju gospodarstva, sociale in okolja.“³

S pomočjo tega instrumenta naj bi se v okviru projekta REGIOSUSTAIN s pomočjo kompetenčne mreže vzpodbudilo prenos

znanja in izmenjavo izkušenj, usmerjeno na naslovnika, na področju „proizvodnja in energetska koriščenje biomase za krepitev regionalnega gospodarstva“. Številne aktivnosti v času poteka projekta so bile namenjene koriščenju izkušenj drugih, ustvarjanju in združevanju znanja ter vzpostavljanju lokalnih oz. regionalnih mrež.

³ INTERREG IIIC East JTS (izd.) (2006): INTERREG IIIC in Action – Germany. Dunaj.